

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1723 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
Toyirova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umda	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdualilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aksiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevdal Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
Переход к зелёной энергетике узбекистана как возможность достижения устойчивого экономического роста.....	508
Бай Жин Хуан (Bai Jin xuan)	
Изучение условий финансирования проектов международными банками развития	513
Жалилова Барнохон Суръатжоновна	
O'zbekiston respublikasi budjet jarayonida budjetlarning ochiqqligi va jamoatchilik ishtirokini oshirish.....	517
Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li	
Chiqib ketayotgan aktivlarni hisobga olish va baholash masalalari	522
Kuziyeva Dinora Bahodirovna	
Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.....	528
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Changes in employee benefits and human resource management in accounting system of the Republic of Uzbekistan	535
Ravshanbekov Lazizbek Tolibjon o'g'li, Toshpulatova Munisabonu	

Iqtisodiyot tarmoqlarida suv iste'molini boshqaruvining raqamlashtirish tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish istiqbollari.....	541
Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
Теоретические аспекты налогообложения доходов физических лиц на основе всеобщего декларирования	547
Усманова Мухлиса Сагдуллаевна	
Bank tizimini raqamlashtirish va uning bank barqarorligiga ta'siri.....	555
Sayfullayev Jamshidjon Xabibjanovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	560
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Innovatsion korxonalarda xarajatlar hisobining zamonaviy usullari	565
Turayev Og'abek Kaxramonovich, Ochilov Shavkat Toshmamatovich	
Дополнительные услуги в индустрии гостеприимства как эффективный инструмент продвижения бренда предприятия	570
А.И. Лесников, Д.В. Мамаева	
Преимущества и вызовы перехода на зелёную экономику	580
Умарова Гузал Гайратовна, Лапасова Камола Фарход кизи	
Yashil iqtisodiyot sharoitida hududlarda ishlab chiqarish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish	586
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li, Djurayeva Maxliyoxon Xayrullayevna	
Yashil iqtisodiy o'sishni ta'minlashda bevosita soliqlar rolini oshirish masalalari	591
Abdullayev Dilmurod Aliyar o'g'li	
The main directions for improving innovative activities in agriculture	598
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Klaster tizimi orqali O'zbekistonda qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishi	605
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
Inklyuziv ta'lim: adolatli va teng jamiyat sari	610
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
Yashil iqtisodiyot: muammo va yechimlar	615
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
Issues of using foreign loans in the development of the transport system in the Republic of Uzbekistan	621
Alimov Ilhomjon Ikromovich	
Проблемы и резервы развития пищевой промышленности в экспортном направлении.....	628
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Оценка степени риска инновационной деятельности	634
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil innovatsiyalar, ularning turlari va omillari.....	638
Maxkamova Sayyora Shokirovna	
Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	641
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Soliq ma'murchiligida nazorat funksiyasi va unda kameral soliq tekshiruvi hamda takomillashtirish yo'llari.....	648
Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li	
Sanoat korxonalarida xarajatlarni mahsulot tannarxiga taqsimlash metodologiyasini takomillashtirish istiqbollari	653
Safarov Javohir Ismoilovich	
Moliyaviy hisobotlarni shakllantirishda milliy standartlarni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirish masalalari	659
G'aniyev Zafar Usanovich	
Ta'lim kreditini moliyalashtirish jamg'armasi faoliyati.....	666
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Tibbiyot muassasalarining moliyaviy ta'minoti va resurslardan foydalanish mexanizmlariga ta'sir qiluvchi omillar	670
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	
Tourism finance for sustainability: investing in green futures	674
Tashpulatov Sadriddin Sayfulloyevich	

Ta'lim jarayonlarini boshqarishda mobil texnologiyalar	681
Esonova Mohiraxon Sodiqjon qizi, Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Sherzodbek Nabiyev Nurmuhammad o'g'li	
Banklarda risklarni nazorat qilishning amaliyoti	686
Jumanazarov Muzaffar Jumanazar o'g'li	
Налоговые реформы в Узбекистане: вызовы, достижения и перспективы	692
Садиков Искандар Гайратович, Буранова Лола Вахобовна	
Turizm xizmatlari samaradorligini baholash usullari va vositalari tahlili	704
Jiyanov Uktam Panjiyevich	
Korxona va tashkilotlarda xodimlarni boshqarish strategiyasi	712
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlashning ahamiyati	716
Dusmaxamedov Abduljalil Abdusabirovich	
Davlat korxonasini xo'jalik jamiyatiga o'zgartirishning foydali jihatlari	720
Z.D. Sanjarov	
The role and main types of agricultural tourism in Uzbekistan	724
M.Xolmuratova, G.N.Tojiyeva	
Цифровые технологии как драйвер повышения эффективности банковского маркетинга	727
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Маннабова Хулкар Фарход кизи	
Потребительская стоимость товаров в условиях экономики Узбекистана	735
Мусаева Шоира Азимовна	
Valyuta risklarini boshqarishda metching siyosatining ahamiyatini oshirish	739
Yahuyayev Ziyodilla Lutfullayevich	
Yangi o'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning roli va ahamiyati	744
Azimova Shoxista Salohiddinovna	
Improving the methodology for assessing the financial stability of banks	750
Sharipova N.H.	
Инструменты стратегического планирования и прогнозирования в управлении ООО "МТЕ TECHNIK": оценка и повышение финансовой стабильности	757
Нишоновна Муниса Одилжон кизи	
Актуальные вопросы налоговой политики	763
Бердыева Угулой Абдурахмоновна	
Ilm-fanni moliyalashtirish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi	768
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Jizzax viloyatida ekologik, rekreatsiya turizmlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini baholash va uni prognozlashtirish	773
G'apparov Azim Qayumovich	
Qashqadaryo viloyatida ekologik va yashil texnologiyalarga kiritilayotgan investitsiyalar	781
Meylikov Fazliddin Abduhalim o'g'li, Buriyev Shaxbos Baxtiyorovich	
Biznes subyektlari auditida soddalashtirilgan moliyaviy hisobot tayyorlash usulini qo'llash xususiyatlari	786
Tajekeev Ziyatdin Kobeysinovich	
Biznes jarayonlarni modellashtirishning nazariy asoslari	791
Mullajonova (Matchanova) Shaxsanam Taxiroyva	
Raqamli xizmatlar bozori: elektron tijorat orqali xizmat ko'rsatishning yangi bosqichlari	796
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati va uni barqarorlashtirishning ahamiyati	800
Musurmankulova Gulchehra Isabekovna	
Ekologik turizm nuqtai nazaridan turizm marketingining usullari va asosiy vositalarining xususiyatlari	806
Yokubjonova Xulkarbonu Yokubovna	
O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning o'rni va rivojlanish istiqbollari	815
Qosimova Fazilat, Kalandarov Ravshan	
Korporativ strategiyani ishlab chiqish bosqichlarining tahlili	819
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Abduvasiyeva Marjona Anvarovna	

Mamlakatimiz turizmini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha o'tkazilayotgan islohotlarning o'rni.....	823
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Nuridinov Bexruz Akbar o'g'li	
Hududlarda tadbirkorlarning islomiy investitsiyalardan foydalanish niyatlariga undovchi omillarning empirik tadqiqoti.....	829
Irgasheva Gulbahor	
Davlat vositalari yordamida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish yo'nalishlari	836
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Важность качества управления на предприятиях общественного питания.....	842
Абдуллаева Зульфия Иззатовна, Махмудов Суннатжон Абдужаббор Угли	
O'zbekistonda "yashil" moliyalashtirishni rivojlantirish yo'nalishlari	848
Shaislamova Nargiza Qabilovna	
Mahalliy budjetning qo'shimcha daromadlarini shakillantirish yo'nalishlari.....	856
Yuldashev Javohirbek Ikromjon o'g'li	
Davlat moliyaviy nazoratida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish masalalari	860
Ro'zimatova Nigora Abdullaevna	
Принципы «справедливой стоимости» в мсфо: достоинства и проблемы применения в банках узбекистана	869
Айтмуродова Рушана Бахтиеровна	
Yashil iqtisodiyot loyihalarini moliyalashtirishning nazariy jihatlari	876
Allaberganova Asalxon Kadirovna	
Davlat moliyaviy nazoratini tashkil etish hamda amalga oshirish tartibini takomillashtirish	880
Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Yirik soliq to'lovchilar va ularning investitsiyaviy faolligini investitsiyaviy chegirmalar orqali rag'batlantirish	883
Tohirov Shuhrat Niyoz o'g'li	
MHXS bo'yicha moliyaviy hisobot tayyorlashda foydalaniladigan tuzatuvchi buxgalteriya yozuvlar.....	888
Sheraliyev Xayrulla Karimovich	
Qurilish korxonalarida investitsiyalarni boshqarishning xorijiy tajribalari va ularni mamlakatimizda foydalanish yo'llari	894
Karimov Inomjon Ortikbaevich	
Davlat xaridini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy amaliyati va uni iqtisodiyotga ta'siri.....	900
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Влияние технологических инноваций на международные финансовые рынки, а также на финансовый рынок нашего государства.....	904
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
Strategic development of global companies in modern conditions.....	909
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Hududlarda sog'liqni saqlash tizimi asosiy ko'rsatkichlarini noaniq modellashtirish yordamida kompleks baholash.....	914
Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna	
Tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalashuv jarayonlarini takomillashtirish.....	923
Kulboyeva Nargiz Majitovna	
Сущность и причины возникновения проблемных кредитов	929
Улмасой Ахмедова Хусан кизи	
The use of digitalization and technologies in updating credit policy.....	934
Otabek Ma'mirjon ogli Azimov	
Финансовое моделирование сценариев развития предприятия с использованием методов многокритериального принятия решений (МКПР).....	938
Axmedov Akbarali Sultonmurodovich, Yuldosheva Gulnoza Abdinabievna	
Yuqori samarali energiya tejash texnologiyalari va katalizga asoslangan konversiya jarayonlari.....	945
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
Kambag'allikni kamaytirish maqsadida aholining ijtimoiy himoyalash mexanizmini takomillashtirish	951
Kasimova Gulyar Axmatovna	

Tijorat banklarida foiz riski muammosi	957
Turdiyev Abdulhakim Kulbazarovich	
Milliy mahsulotlarni tashqi bozorlarga olib chiqishdagi to'siqlarni bartaraf qilish choralari.....	964
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyalashtirish usullari.....	970
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
O'zbekistonda mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirish konsepsiyasi: strategik yondashuv.....	974
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
O'zbekiston sanoatida "yashil texnologiyalar" dan foydalanish va barqaror rivojlanish.....	979
Ubaydullaeva Gulchehra Erkabaevna	
Sanoat korxonalarida resurslarini rejalashtirish (ERP) tizimlarini joriy etishning orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash yo'llari	985
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
Yashil texnologiyalar asosida sanoatni modernizatsiya qilish	990
Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich	
Ta'lim va ilm-fan rivoji – taraqqiyot garovi	995
Jamalova Gulnora Gulomovna	
Yashil iqtisodiyot sharoitida turizm sektorida barqaror bandlikni ta'minlash masalalari	1000
To'rabekov Sohijon Sherboy o'g'li	
Yashil energitikani integratsiya qilish va energiya samaradorligini oshirishning zamonaviy usuli (aqlli tarmoqlar-smart grids)	1007
Karimova Salima Elamonovna	
Yashil iqtisodiyot sharoitida soliqlarni raqamlashtirishni takomillashtirish	1012
Jo'rayev Botir Abdiyevich	
Yashil iqtisodiyotda tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish samaradorligi (TEM ko'rsatkichlar izohi)	1018
Sharifova Nargiza Djurayevna	
Экономическое образование молодёжи основа будущего страны.....	1023
Айматова Фарида, Айтиниязова Наргиза	
Biznes turizmining bugungi kundagi rivojlanish tendensiyasi.....	1028
Yangiyeva Sabrina Ixtiyorovna, Daniyarova Feruza Bahriddinovna	
Особенности кредитования сельскохозяйственных организаций и этапы его развития.....	1032
Ж.Я.Нуриллаев	
Xorijiy tajriba asosida O'zbekiston yashil iqtisodiyotini takomillashtirish yo'llari.....	1039
Xikmatova Husnora Fatxulla qizi	
Yashil iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlatning roli	1045
Umarov Muzaffar Yusupbayevich, Otamurodov Rasulbek Batirovich, Xaitbayev Jasurbek Otaxanovich, Atadjanov Kadambay Sapayevich	
Mintaqada raqamli transformatsiya rivojlanishida moliyaviy texnologiyalarning ahamiyati.....	1052
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
Tijorat banklaridan olingan kreditni qaytarishda foiz stavkalari ta'sirining tahlili.....	1058
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov.A.V	
Tabiiy va sun'iy tolalarning ekologik ta'siri va yashil ishlab chiqarish texnologiyalariga o'tish bosqichlari.....	1066
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B taqsimotida chakana savdo tarmoqlari bilan marketing asosidagi strategik hamkorlik	1071
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Мировой финансовый кризис и его влияния на состояние экономики Узбекистана	1076
Раупова Мхлисахон Ибрахимжон кизи	
Uzoq muddatli aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish.....	1087
Hakimov Faxritdin Abdusattorovich	
O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	1093
Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	

Yo'l qurilish tashkilotlarida yo'l qurilish ko'lamini oshirib, samarali resurslar taqsimotini ishlab chiqish.....	1099
Raximov Dilshodjon Turdiali o'g'li	
Ilg'or xorij tajribalaridan O'zbekiston amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	1104
Karimova Komila Daniyarovna	
Ichki audit samaradorligini tahlil qilish metodologiyasi.....	1111
I.G'.Isroilov	
Выведение практического сотрудничества на качественно новый уровень государств центрально-азиатского региона в укреплении концепции «зеленой экономики» в эпоху глобализации.....	1117
Парпиева Наргиза Тахировна	
Kimyo sanoati korxonalarida lean production konsepsiyasidan foydalanish istiqbollari	1122
Gulbayeva Feruza Islomovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida auditorlik xizmatlarining ahamiyati.....	1127
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Tijorat banklari resurs bazasini mustahkamlash yo'llari	1131
Allaberganov Sirojali Saxatovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность» Часть II	1143
Алиева Сусанна Сейрановна	
O'zbekiston moliya tizimini raqamlashtirishning rivojlanish tendensiyalari.....	1148
Tashmatova Rano Gaibovna, Qodirov Nurhayot Normuhammad o'g'li	
Theoretical basis of the use of modern information technologies in accounting	1154
Annayev Abdurasul Abdurashidovich, Tojiboyev Jasurbek Shavkat o'g'li, Rustamov Suxrob Asror o'g'li	
Moliyaviy bozorlar chayqalmoqda: investorlar uchun yangi signalmi?	1158
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Yashil moliyalashtirish va esg samaradorligining iqtisodiyot barqarorligidagi o'rni.....	1166
Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'g'li, Atadjanov Kadambay Sapayevich, Madraimov Xabibulla Madaminovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni kamaytirish bo'yicha tizimlarni takomillashtirish yo'llari	1170
Bekmurodova Mahbuba Mahmudovna	
Maqola: Globalizatsiyada inson resurslarini boshqarishda raqamli transformatsiyaning rejasini tuzish	1177
Salimjonova Gulhayo Asliddin qizi, Ovxonov Iqboljon Abdunabiyevich, Nabiye Sherzodbek Nurmuhammad o'g'li	
Turizm sanoatida Internet-marketing vositalari va ulardan samarali foydalanish	1182
Babaev Jo'rabek	
Ishlab chiqarishni boshqarishda mahsulot tannarxini kalkulyatsiya qilishning ahamiyati	1190
Asqarova Lobarxon Usmanjanovna	
O'zbekistonda ichki turizm faoliyatini rivojlantirishda transport infratuzilmasini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy jihatlarini	1194
Turopov Maqsudjon	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishda soliq siyosatini takomillashtirishning ahamiyati	1199
Abdurahmonov Abdumalik Abdug'ani o'g'li	
Madaniy-tomosha xizmatlarining tahlili va uni rivojlantirish yo'llari	1204
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Цифровизация экономики и генезис стран мирового хозяйства	1211
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
"Oila va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi" faoliyati	1216
Xushmurodov Baxtiyor Turg'un o'g'li	
Soliq stavkalarini tabaqalashtirish asosida soliq to'lovchilar iqtisodiy faoliyatini tartibga solish mexanizmlari.....	1220
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish va barqaror rivojlanishga ta'sir etuvchi omillar	1223
Xamdamov Shoh-Jahon Rahmat o'g'li	
Mintaqaning eksport salohiyati tahlili asosida istiqbolli y'nalishlarni aniqlash (Xorazm viloyati misolida).....	1229
Ibadullayev Ergash Bakturdiyevich	

Uy-joy kommunal xo'jaligini mintaqada innovatsion rivojlantirishni boshqaruvi	1235
Adilova Yulduz Shavkatovna	
Bank tizimi likvidligini ta'minlash vositalari va usullarini takomillashtirish	1239
Poyonov Bobir Bekmurod o'g'li	
Milliy brendlarni shakllantirish orqali tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish	1245
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi	
Charm mahsulotlaridan tayyorlangan bolalar transformatsion sumka ishlab chiqarish iqtisodiy samaradorligi	1250
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'zbekistonda qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyati: iqtisodiy tahlil va islohotlar zarurati	1256
Raximov Ilyos Ikramovich	
Yoqilg'i-energetika kompleksida innovatsion salohiyatni oshirish strategiyasi	1262
Nabiyeva Saidaxon Abduvaxabovna	
Banklarda moliyaviy xavfsizlik kategoriyasining evolyusiyasi	1268
Qobilov Muxammad Ayubxon Yusufjon o'g'li	
Развитие системы бухгалтерского учёта и отчётности на современном этапе	1273
Мамажонов Акрамжон Тургунович, Юсупова Малика Ботиралиевна	
Практика банковского кредитования предпринимательских субъектов сферы услуг в германии	1279
Мукарова Сарвиноз Маликовна, Каримова Азиза Махомадризовна	
Статистический анализ теневой экономики в узбекистане	1283
Кошанов Абдимурат Азат ули, Абдиразакова Асемай Жандулла кизи	
The importance of using digital technologies in business	1288
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
0,4 kv kuchlanishdan ta'minlanuvchi suv nasoslarini tarmoq faza kuchlanishi yo'qolishidan himoyalash	1292
Xalikova Xurshida Abdullayevna, Nurova Malika Abduzairovna, Mustayev Ruslan Aktamovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruv tizimining samaradorligini oshirish	1297
Dexkonova Sayidaxon Nurmuxammatovna	
Ijtimoiy-iqtisodiyot va markaziy osiyo mamlakatlari ijtimoiy sohada	1302
Usmanxo'jayeva Surayyo Muxtarovna	
Aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyotini tashkil etish va o'tkazish bosqichlari	1307
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
Approaches to effective management of tax liabilities through tax auditing	1311
Abdullayev Abror Bozarboevich	
Tijorat banklarida aktivlarni sekyuritizatsiyalash tizimini takomillashtirish	1316
Axmedov Akbarali Sultonmurodovich	
Tashqi va ichki omillar ta'sirini hisobga olgan holda korxona moliyaviy holati barqarorligining tahlili	1325
Eshkuvatov Azizjon Baxtiyorovich	
Tijorat banklari tomonidan ajratilayotgan kreditlarning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	1330
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich	
Sun'iy intellekt asosida bank tizimini modernizasiya qilish va samaradorligini oshirish	1333
Boykulov Baxriddin Karshievich	
Aksiyadorlik jamiyatlarini moliyalashtirish manbalaridan samarali foydalanish	1338
Arifjanova Yayraxon Usmonxo'jayevna	
Ipoteka obligatsiyalarining mamlakat iqtisodiyotining o'sishidagi ahamiyati hamda mazkur obligatsiyalar bilan bog'liq risklar	1343
Ibrohimov Yorqinjon To'liqin o'g'li	
Анализ спроса и потребительского поведения на продукцию, выращенную гидропонным методом	1349
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Global moliyaviy inqirozlar sharoitida aholi daromadlarining barqarorligini ta'minlash strategiyalari	1355
Qurbanov Ulug'bek Erkinovich, Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li	

“O‘zbekistonning “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish strategiyasi: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar”	1359
Ismailov Dilshod Anvarjonovich, Akramova Aziza Abduvohidovna	
Aksiyadorlik jamiyatlarida davlat xaridlarini tashkil etish amaliyotini takomillashtirish.....	1366
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O‘zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish masalalari	1372
Abduraxmonova Ziyoda Abdullayevna	
Netto ish haqini hisoblashning innovatsion usullari.....	1378
Mirmahmudov Murod Ibratovich	
Xizmat ko‘rsatish sohasida tadbirkorlik: iqtisodiy va ijtimoiy istiqbollar	1383
Xaydarova Shoxista Davranovna	
Texnologiya fanida sun‘iy intellekt va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish	1388
Ashurov Nazar Raxmatullaevich	
Korporativ xaridlarni amalga oshirishdagi byurokratik to‘siqlar va ularni bartaraf etish usullari	1391
Qurbanov Shohboz Lutfillayevich	
Yashil yondashuvlar asosida barqaror iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	1396
Ubaydullaev No‘monjon Isroilovich	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini SWOT va pestel tahlil qilish orqali iqtisodiy bashoratlash.....	1401
Karimova Maftuna Nurdinovna	
O‘tkir revmatik isitmasi bor bolalarda kardiometriya ko‘rsatkichlarining statistik tahlili	1407
Muxamadiyeva Lola Atamuradovna	
Ways to develop digital economy and electronic government in UZBEKISTAN	1418
Nuriddinova Dilshodaxon Abdulla kizi	
O‘zbekistonda hayot sug‘urtasining joriy etilishi va unga ta’sir etuvchi demografik omillar ta’siri.....	1422
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
Global iqlim o‘zgarishining turizm sektoriga ta’siri: muvofiqlashtirish va barqarorlikka erishish strategiyalari	1428
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
Prospects for the development of islamic microfinance services in uzbekistan.....	1433
Sadullaeva Gulnoza Usmanovna	
Global iqlim o‘zgarishi riski uning mamlakat iqtisodiyoti moliyaviy sektoriga ta’siri	1439
Baratov Sa’dulla Norjigit o‘g‘li, Jo‘rayev Behzod Nuraliyevich	
Перспективы унификации налогов на землю и имущество	1444
Акбарова Нилуфар Нейматжановна	
Banklarda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida hisobot tuzish tartibi	1449
Arziboyeva Ravzaxon Sattarovna	
Kichik biznes subyektlari iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash mexanizmini takomillashtirish	1454
Akbarov Abdulhamid Akmal o‘g‘li	
O‘zbekiston Respublikasi hududlarida demografik jarayonlarning dinamikasi tahlili	1458
Xamitova Mavluda Sindarovna	
Ta’minot zanjirlarini boshqarishda big datadan foydalanishni afzalliklari	1463
Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich, Quryazov Quryozbek Ergash o‘g‘li	
Yashil texnologiyalardan keng foydalanish – yashil investitsiyalarning poydevori.....	1467
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida tijorat banklarining strategik boshqaruv tizimini takomillashtirish yo‘llari.....	1470
Umurov Jasurbek Jamil o‘g‘li	
Digital neighbourhood contexts in youth employment and competency frameworks	1474
Gulsara Ostonaqulova	
Роль организации антимонопольной политики в национальной экономике в обеспечении экономической безопасности и конкурентоспособности.....	1482
Глазова Марина Викторовна	
Rivojlangan sug‘urta bozorlarida investitsiya faoliyati tahlili.....	1487
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	

O'zbekiston respublikasida qurilish kompleksining hozirgi holati va asosiy rivojlanish tendensiyalari.....	1491
Muxibova Guli Yarkinovna	
Aholining turmush farovonligini oshirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli	1496
Ostanova Nargiza Baratovna	
Tadbirkorlik faoliyatini boshqarishda rahbarlik uslubi: demokratik rahbarlar	1508
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
Korxonlarni rivojlantirishda yashil iqtisodiyot mexanizmlarini joriy etish	1513
Yusupov Bekzod Ulugbekovich	
O'zbekistonda sog'lomlashtirish turizmi infratuzilmasini rivojlantirishni ko'p omilli ekonometrik modellashtirish asosida prognozlash	1517
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
"Ijtimoiy himoya" kategoriyasiga qaratilgan nazariy qarashlar evolyusiyasi	1526
Bobonov N.H	
Majburiyatlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning nazariy asoslari.....	1532
Ikromova Odinaxon	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish sifatini oshirishda raqamli xizmatlarning obyektiv zarurati	1537
Norov Murodjon Mahmudovich	
Oliy ta'lim xizmatlari mohiyati va rivojlanish nazariyasi.....	1541
Iskandarov Shahboz Shavkat o'g'li	
Davlat-xususiy sheriklikka oid ilmiy yondashuv va qarashlarning rivojlanish tendensiyalari	1545
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Theoretical foundations of time series analysis in green economy	1552
Muradov Rustamjon Sobitkhonovich	
Korxona faoliyati samaradorligini baholashning kompleks yondashuvi: nazariya va amaliyot.....	1563
Xalilov Bekzod Axmatovich	
Aholi real daromadlarini shakllantirishda inson kapitalini rivojlantirishning roli.....	1568
Iskandarova Dilafruz Ikrom qizi	
Yashil iqtisodiyotda transportning tutgan o'rni.....	1573
Yuldasheva Saodat Arslanovna, Otanazarova Charos Baxtiyor qizi	
Xalqaro standartlar asosida hisob siyosati metodologiyasini takomillashtirish.....	1577
Qurbanboev Jurabek Eruvboevich	
Sanoat tarmoqlarini barqaror rivojlantirishda "yashil" iqtisodiyotdan samarali foydalanish istiqbollari.....	1585
Yuldasheva Saida Nematovna	
Mintaqaviy mehnat bozorini tartibga solishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	1593
Azadova Gulnoza Sardorbekovna	
O'zbekistonda yashil sug'urta mahsulotlarini rivojlantirishda xorij tajribalari	1600
Yusufov Asfandiyor Eldor o'g'li	
Понятие и типы финансовых шоков: макроэкономический контекст и микроуровневые последствия	1606
Захарова Ирина Борисовна	
Современное состояние оздоровительного туризма в Узбекистане	1611
Сирлибеков Хабибулло Шакарбоевич	
Impact of industrial development on macroeconomic indicators.....	1621
Olchinboyev Otabek Abdusamad ugli	
Анализ предпочтений на рынке электронной торговли в Узбекистане	1625
Уразов Комил Бахрамович, Хушмуродова Мадина	
Методы оценки деятельности акционерных обществ с учетом инвестиционных рисков.....	1639
Айтмуратова Улбике Жалгасовна	
Xalqaro moliyaviy markazlar va ularning jahon iqtisodiyotidagi roli.....	1645
Sharipova Shaxinabonu Orif qizi	
Development of modern tourism industry in Uzbekistan through smart technologies and digital transformation.....	1649
Master's student at Silk Road University	

Iqtisodiyotda qiymat nazariyasi asosida qishloq xo'jaligida qo'shilgan qiymatni shakllanishi.....	1656
Azizov Shohsuvor Yuldashevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar, ularda hisobdorlik va boshqaruvda axborotlarning tahliliyligini oshirish masalalari.....	1659
Yusupov Azizbek Baxtiyor o'g'li	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda xalqaro hamkorlik: O'zbekistonning tashqi iqtisodiy faoliyatidagi yangi tendensiyalar	1665
Xashimov Pazliddin Zukurovich, Sobirxo'jaev Xadyatillo Billoxon o'g'li	
Uy-joy fondini boshqarishning mazmun-mohiyati va o'ziga xos xususiyatlari	1671
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna	
O'zbekiston va markaziy osiyo davlatlari budjet siyosatining qiyosiy tahlili.....	1677
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	
Kambag'allikni qisqartirish – mamlakatda barqaror ijtimoiy-iqtisodiy o'sishni ta'minlash omili sifatida	1683
Tashbaeva Saodatxon Alisherovna	
Финансовые технологии: сущность и задачи	1687
Амонова Хафиза	
O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati va investitsiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari.....	1690
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Byudjet tashkilotlarida ichki audit tizimini shakllantirish: xorijiy tajriba.....	1695
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
"Ichki iste'mol uchun qayta ishlash" bo'xona protseduralarini O'zbekiston sharoitida qo'llashning ahamiyati.....	1699
Buranov Husniddin Husenovich, Allabergenov Ozodjon Maksudbayevich	
To'qimachilik sanoatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	1703
Muxiddinova Kamola Sagdullayevna	
O'zbekiston respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'ining rivojlanishini iqtisodiy tahlili	1708
Aysachev Abdulfotix Abdulfaizovich	
Kichik biznes korxonalari uchun eksport salohiyatini oshirish yo'llari va strategiyalar	1714
Mo'minova Kanizaxon	
Buxoro viloyatida agroklastar tizimi rivojlantirish yo'nalishlari va iqtisodiy samaradorligi	1718
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich, Boltayeva Shaxnoz Bebudovna	

BUXORO VILOYATIDA AGROKLASTER TIZIMI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI

Ro'ziyev Sobirjon Samatovich

Buxoro davlat universiteti, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o'qituvchisi, i.f.n.
Email: s.s.ruziyev@buxdu.uz
ORCID: 0000-0003-4375-1421
Scopus ID: 57221667058

Boltayeva Shaxnoz Bebudovna

Buxoro davlat universiteti, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrası katta o'qituvchisi, i.f.n.
ORCID: 0009-0003-3481-3456
Email: sh.b.boltayeva@buxdu.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada Buxoro viloyatidagi biologik xilma-xillik holati, unga tahdid soluvchi omillar hamda mavjud resurslarni iqtisodiy baholash asosida muhofaza qilish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqotda suv tanqisligi, iqlim o'zgarishi va qurg'oqchilik kabi omillarning ekotizimlarga ta'siri, shuningdek, "Jayron" pitomnigi, Qizilqum qo'riqxonasi va Karakul ko'li kabi obyektlarning iqtisodiy salohiyati ko'rib chiqiladi. Muallif ekologik barqarorlikni ta'minlashda ekoturizm, mahalliy boshqaruv va innovatsion suv resurslarini boshqarish usullarini muhim strategik vosita sifatida ilgari suradi.

Kalit so'zlar: biologik xilma-xillik, suv tanqisligi, ekoturizm, qurg'oqchilik, ekologik barqarorlik, Buxoro, "Mirob" tizimi.

Abstract: This article explores the current state of biodiversity in the Bukhara region and analyzes the threats posed by water scarcity, climate change, and drought. The study provides an economic assessment of conservation efforts and highlights the role of ecotourism, protected areas, and traditional water management systems in maintaining ecological balance. Key examples such as the "Jayron" breeding center, Karakul Lake, and the Kyzylkum Nature Reserve are examined for their strategic potential in sustainable development.

Key words: biodiversity, water scarcity, ecotourism, drought, ecological sustainability, Bukhara, Mirob system.

Аннотация: В статье анализируется текущее состояние биологического разнообразия в Бухарской области, а также влияние на него таких факторов, как дефицит воды, изменение климата и засухи. Особое внимание уделяется экономической оценке природных ресурсов региона и возможностям устойчивого использования через развитие экотуризма и возобновляемого водного управления. В качестве примеров рассматриваются питомник "Джейрон", Каракульское озеро и заповедник Кызылкум. Предложены меры по интеграции местных знаний с современными технологиями для повышения экологической устойчивости.

Ключевые слова: биологическое разнообразие, водный дефицит, экотуризм, климатические риски, устойчивое развитие, Бухара, система "Мироб".

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekistonda agrar sohani modernizatsiya qilish, uning eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish salohiyatini oshirish va tarmoq ichidagi integratsiyani kuchaytirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu boradagi muhim yo'nalishlardan biri agroklastler tizimini shakllantirish va rivojlantirish hisoblanadi. Agroklastlerlar – bu fermer xo'jaliklari, qayta ishlash korxonalari, logistika markazlari, ilmiy-tadqiqot muassasalari va eksport bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar o'rtasidagi uzviy iqtisodiy va texnologik hamkorlik asosida tashkil etiladigan zamonaviy ishlab chiqarish tizimidir. Ushbu yondashuv O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 23-oktabrdagi PQ-4879-son qarorida ham o'z aksini topgan bo'lib, unda qishloq xo'jaligi tarmoqlarida klaster usulini keng joriy qilish orqali ularning samaradorligini oshirish vazifasi belgilangan.

Buxoro viloyati – yirik yer maydonlariga, iqlim va suv resurslari jihatidan nisbatan qulay sharoitga ega bo'lgan hududlardan biri bo'lib, bu yerda paxtachilik, bog'dorchilik, tokchilik, sabzavotchilik va chorvachilik sohalari salohiyatli rivojlanmoqda. Shu bois viloyatda agroklastler tizimining joriy etilishi nafaqat tarmoqning

iqtisodiy samaradorligini oshirish, balki bandlik darajasini ko'tarish, infratuzilmani yaxshilash va eksport ko'lamini kengaytirish kabi ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarni hal qilishga xizmat qiladi. Hozirda viloyatning bir qator tumanlarida paxta-to'qimachilik, g'alla, sabzavot-meva hamda chorvachilik klasterlari shakllangan bo'lib, ularning har biri turli darajadagi iqtisodiy natijalarni namoyon qilmoqda.

Ushbu maqolada Buxoro viloyatida agroklaster tizimining joriy etilishi va faoliyati, uning tarmoq ichidagi kooperatsiya darajasi, mehnat unumdorligiga ta'siri, mahsulotlar tannarxining pasayishi, eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish ko'lamini va aholi bandligiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot asosida agroklaster tizimi samaradorligini oshirish yo'nalishlari aniqlanib, iqtisodiy natijalarning statistik tahlili orqali klaster modelining mahalliy sharoitda qanday imkoniyatlar yaratayotgani asoslanadi. Mazkur tahlillar klasterlashgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini tizimli ravishda baholash va uning uzoq muddatli istiqbolini belgilashda muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Agroklasterlar konsepsiyasi va ularning iqtisodiy samaradorligini tahlil qilish bugungi global iqtisodiy muhitda tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Bu yo'nalishda M. Porterning "klaster" nazariyasi alohida ahamiyatga ega bo'lib, u hududiy ishlab chiqarish guruhlarining raqobatbardoshligini oshirishda klasterlashuvning muhimligini asoslab bergan. Unga ko'ra, klasterlar nafaqat ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi, balki innovatsion faoliyat va texnologik taraqqiyot uchun muhit yaratadi.

O'zbekistonda agroklasterlar masalasida qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, N. Ibragimov va S. Shodmonovning O'zbekiston iqtisodiyotida klaster modelini joriy etish tajribasiga bag'ishlangan ishlarida klasterlarning vertikal integratsiyasi, bozor infratuzilmasi va davlat qo'llab-quvvatlovi omillari muhimligini ta'kidlaydi. Ularning tahliliga ko'ra, samarali agroklasterlar mahsulot tannarxini kamaytirish, yetkazib berish zanjirini soddalashtirish va eksportbop mahsulot ishlab chiqarishni kuchaytirish imkonini beradi.

Shuningdek, A. Yusupov o'z izlanishlarida agroklasterlar faoliyatida davlat va xususiy sektor o'rtasidagi kooperatsiyaning institutsional asoslarini o'rganib, bu modelda yer resurslaridan oqilona foydalanish, agrotekhnologiyalarni joriy etish va marketing tizimining samarali tashkil etilishi hal qiluvchi omillar ekanini ko'rsatgan. Uning fikricha, ayniqsa paxta-to'qimachilik va chorvachilik yo'nalishlarida klaster yondashuvi kichik fermer xo'jaliklarining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Xalqaro tajriba ham agroklasterlarning iqtisodiy ustunliklarini tasdiqlaydi. Masalan, FAO ekspertlari tomonidan olib borilgan tahlillarda Turkiya, Hindiston va Argentina kabi davlatlarda klaster asosida tashkil etilgan qishloq xo'jaligi tizimlari mahsulot sifatining yaxshilanishi, eksport ko'lamining ortishi va aholi bandligining barqaror oshishiga olib kelgani qayd etilgan. Bu jihatlar Buxoro viloyatida agroklasterlarni rivojlantirishda xalqaro tajribani lokal sharoitlarga moslashtirish zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi ekspertlari tomonidan 2021-yilda tayyorlangan "Qishloq xo'jaligida klaster tizimini takomillashtirish yo'llari" mavzusidagi tahliliy hisobotda esa klasterlarning moliyalashtirish mexanizmlari, qo'shilgan qiymat zanjiridagi roli va eksport salohiyatini kuchaytirishdagi ahamiyati atroflicha tahlil qilingan. Unda Buxoro viloyatida faoliyat yuritayotgan paxta-to'qimachilik klasterlari misolida yirik kooperatsion strukturalarning regional iqtisodiyotga ta'siri ko'rsatib berilgan.

Shuningdek, I. Djurayevning hududiy rivojlanish masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlarida agroklasterlar orqali agrar tarmoqlarda mehnat samaradorligi va ijtimoiy barqarorlikni oshirishga oid g'oyalar ilgari surilgan. U viloyatlar kesimida agroklaster samaradorligini baholash uchun kompleks indikatorlar tizimini taklif etgan bo'lib, bu metodologiya Buxoro misolida ham tadbiq qilinishi mumkin.

Yuqoridagi adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, agroklasterlar iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim instrumenti bo'lib, ularni muvaffaqiyatli joriy qilish va rivojlantirish uchun institutsional muhit, infratuzilma, resurslar va bilimga asoslangan boshqaruv tizimi zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda asosiy ma'lumotlar Buxoro viloyatida faoliyat yuritayotgan agroklasterlar haqidagi mahalliy davlat statistikasi, hududiy hokimlik hisobotlari va mavjud ilmiy nashrlar orqali yig'ildi. Tahlil uchun induktiv usul, solishtirma tahlil va holatli tadqiqot metodlari qo'llanildi, mavjud klasterlarning iqtisodiy samaradorligi sifat va miqdoriy ko'rsatkichlar asosida baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Buxoro viloyatida agroklaster tizimini joriy etish va rivojlantirish jarayoni respublika miqyosida amalga oshirilayotgan agrar islohotlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. So'nggi yillarda ushbu viloyatda bir qator

klasterlar tashkil etilgan bo'lib, ular asosan paxta-to'qimachilik, sabzavot-poliz, bog'dorchilik va chorvachilik yo'nalishlarida faoliyat yuritmoqda. Viloyatning iqlimiy va tabiiy resurslari, shuningdek, qishloq xo'jaligiga ixtisoslashgan aholi salohiyati agroklasterlar faoliyati uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Biroq mavjud holatning tahlili shuni ko'rsatadiki, agroklaster tizimi hali to'liq shakllanmagan bo'lib, ayrim hududlarda faqat nomigagina faoliyat yuritayotgan klasterlar mavjud (1-rasm).

1-rasm. Agroklasterlar faoliyatini tashkil etish tamoyillari¹

Yuqoridagi 1-rasmda agroklasterlar faoliyatini tashkil etishning asosiy tamoyillari grafik shaklida tasvirlangan. Ular o'zaro bog'liq va aylana shaklida joylashtirilgani bu tamoyillar bir-birini to'ldiruvchi va uzluksiz tizimni tashkil etishini anglatadi. Diagrammaning markazida turgan "Geografik" tamoyil hududiy yaqinlik va resurslardan samarali foydalanishni ko'zda tutadi. Bu klaster ishtirokchilarining joylashuvi, infratuzilma va transport imkoniyatlari bilan bevosita bog'liq. "Innovatsion" va "Ixtiyoriylik" tamoyillari esa klasterga a'zo bo'lish erkinligi va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali raqobatbardoshlikni ta'minlaydi. "Yadro" klaster esa asosiy ishlab chiqaruvchi yoki qayta ishlovchi tashkilot atrofida boshqa subyektlarning shakllanishini bildiradi. "Davlat-xususiy sheriklik" mexanizmi resurslar va tashabbuslarni birlashtirib, samaradorlikni oshiradi. "Iqtisodiy manfaatlar ustuvorligi" esa barcha ishtirokchilar uchun foyda mexanizmini ta'minlashga qaratilgan. Oxirida "Ijtimoiy-texnologik klaster" tamoyili esa ijtimoiy barqarorlik va texnologik taraqqiyotga qaratilgan integratsiyani ifodalaydi. Bu tamoyillar birgalikda agroklaster faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi.

Viloyatda mavjud agroklasterlar faoliyatining tahlili ularning ishlab chiqarishdan tortib qayta ishlashgacha bo'lgan bosqichlarda zanjirli integratsiya darajasining pastligini ko'rsatmoqda. Ko'plab hollarda fermer xo'jaliklari klaster tarkibiga kirgan bo'lsa-da, ular faoliyatining moliyalashtirilishi, texnik va texnologik ta'minoti markazlashmagan. Bu esa mahsulot sifati, hosildorlik va eksport salohiyatiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, logistika infratuzilmasining yetarli emasligi, sovetkichlar va omborlarning taqchilligi, transport aloqalarining samarasizligi ham ishlab chiqarilgan mahsulotni saqlash va yetkazib berish jarayonida katta yo'qotishlarga olib kelmoqda (1-jadval).

1-jadval. Buxoro viloyati agroklasterlari bo'yicha ko'rsatkichlar².

Ko'rsatkich	Qiymat
Qishloq xo'jaligi yerining umumiy maydoni (gektar)	279913.0
Umumiy ekin maydoni (gektar)	204731.0
Agroklasterlar soni (jami)	23.0
Paxta-to'qimachilik klasterlari (soni)	8.0

1 Muallif ishlanmasi

2 <https://www.agro.uz/svodnaya-spravka-po-buharskoy-oblasti/>

G'allachilik klasterlari (soni)	8.0
Meva-sabzavotchilik klasterlari (soni)	5.0
Dorivor o'simliklar klasterlari (soni)	2.0
Klasterlarga ajratilgan umumiy maydon (gektar)	104206.0
Bevosita klasterga ajratilgan yer (gektar)	11992.0
Fermerlar egaligidagi yer (gektar)	92124.0
Agrologistika markazlari (soni)	1.0
Fermer xo'jaliklari (jami)	4883.0
Paxtachilik-g'allachilik fermer xo'jaliklari	2764.0
Bog'dorchilik-uzumchilik fermer xo'jaliklari	948.0
Bog'dorchilik va polizchilik fermer xo'jaliklari	143.0
Bog'dorchilik-g'allachilik fermer xo'jaliklari	14.0
Chorvachilik fermer xo'jaliklari	974.0
Boshqa yo'nalishdagi fermer xo'jaliklari	105.0
Issiqxonalar uchun ajratilgan maydon (gektar)	780.1
Issiqxonalar soni (fermer xo'jaliklari)	438.0
Intensiv bog'lar uchun ajratilgan maydon (gektar)	2772.0
Intensiv bog'lar soni (fermer xo'jaliklari)	196.0

Viloyatdagi umumiy qishloq xo'jaligi yer maydoni 279 913 gektarni tashkil etib, uning 204 731 gektari ekin maydoniga to'g'ri keladi, ya'ni yer resurslarining taxminan 73 foizi faol qishloq xo'jaligida ishlatilmoqda. Bu yerlarning muhim qismini agroklastlar egallagan bo'lib, ularga jami 104 206 gektar ajratilgan. Shundan faqat 11 992 gektari bevosita klaster egaligida, qolgan 92 124 gektar 3 177 ta fermer xo'jaligi orqali ishlatiladi. Bu esa ko'pchilik klasterlar kooperatsiya shaklida tashkil etilganini bildiradi.

Viloyatda jami 23 ta agroklastlar faoliyat yuritmoqda. Ulardan eng ko'pligi paxta-to'qimachilik va g'allachilik yo'nalishlariga to'g'ri keladi (har biridan 8 tadan), bu esa Buxorodagi an'anaviy agrar struktura saqlanib qolganini ko'rsatadi. Meva-sabzavotchilik (5 ta) va dorivor o'simliklar (2 ta) esa nisbatan yangi yo'nalish bo'lib, diversifikatsiyaning boshlanayotganini bildiradi. Dorivor o'simliklar bo'yicha ishlab chiqarish quvvati nihoyatda past – atigi 2 tonna. Bu soha hali rivojlanish bosqichida ekani aniq ko'rinadi.

Viloyatda 4 883 ta fermer xo'jaligi ro'yxatga olingan bo'lib, ularning yarmidan ko'pi paxtachilik-g'allachilik yo'nalishida ixtisoslashgan. Bu klasterlashuvga asosiy zamin bo'layotgan sohalar shu ikki yo'nalish ekanini ko'rsatadi. Qolganlari bog'dorchilik, chorvachilik va boshqa tarmoqlarda faoliyat yuritadi, ammo bu tarmoqlarda kooperatsiya va klasterlashuv darajasi past.

Issiqxona xo'jaligi 438 ta fermer tomonidan atigi 780,1 gektarda olib borilmoqda, bu issiqxona klasterlarini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, 196 ta fermer xo'jaligi tomonidan 2 772 gektar maydonda intensiv bog'lar tashkil etilgan bo'lib, bu viloyatda samaradorlikka asoslangan intensiv texnologiyalar asta-sekin joriy qilinayotganini bildiradi.

Mahsulotlarni qayta ishlash tizimi ham to'liq yo'lga qo'yilmagan. Aksariyat klasterlarda faqat birlamchi ishlov berish bosqichigacha bo'lgan imkoniyatlar mavjud, chuqur qayta ishlash, standartlashtirish, qadoqlash va eksportga tayyorlash bo'yicha jarayonlar esa individual tashabbuslar asosida amalga oshirilmoqda. Bu holat, ayniqsa, global bozor talablariga mos raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni qiyinlashtirmoqda. Shu sababli, klasterlar tarkibiga texnologik parklar, sinov laboratoriyalari va marketing markazlarini jalb qilish dolzarb masalaga aylangan.

Agroklastarlarda bilimli va malakali kadrlar yetishmasligi muhim muammolardan biridir. Hozirgi kunda ko'plab fermer va klaster menejerlari agroteknologiyalar, agrotehnika, ekin navlarini tanlash, hosildorlikni oshirish usullari bo'yicha zamonaviy bilim va tajribaga ega emas. Bu esa klasterlarda resurslardan foydalanish samaradorligini pasaytiradi. Shu jihatdan, Buxoro viloyatida agronomlar, agromenejerlar, veterinariya mutaxassislari va boshqa zarur kadrlarga ehtiyoj yuqorilgicha qolmoqda. Mazkur ehtiyojni qondirish uchun agroklastlar bilan hamkorlik qiluvchi oliy ta'lim muassasalari va ilmiy-tadqiqot institutlari o'rtasida tizimli aloqalarni kuchaytirish, amaliyotga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini joriy etish zarur.

Moliyaviy barqarorlik va investitsiyalar hajmi ham klasterlarning faoliyatida muhim o'rin tutadi. Hozirda ayrim agroklastlar yetarli miqdorda kredit resurslariga ega bo'lmagani sababli texnika, urug'lik, o'g'it va zararkunandalarga qarshi vositalar bilan ta'minotda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu bilan birga, mavjud kreditlash mexanizmlari ko'p hollarda samarasiz bo'lib, fermerlar uchun yuqori foiz stavkalari va murakkab

byurokratik tartiblar bilan ajralib turadi. Ushbu muammoni hal etish uchun davlat tomonidan agroklastlar uchun imtiyozli kredit liniyalari ajratish, garovsiz yoki yengillashtirilgan shartlarda moliyaviy vositalarga kirishni ta'minlash, shuningdek, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda investitsion loyihalarni amalga oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish lozim.

Yuqoridagi muammolarga qaramay, Buxoro viloyatida agroklastlar tizimini rivojlantirish uchun yetarli imkoniyatlar mavjud. Ularning samarali faoliyat yuritishi uchun, eng avvalo, klaster ichida ishtirokchilarning huquqiy maqomini aniq belgilab berish, ularning o'zaro mas'uliyat va majburiyatlarini qonuniy asosda mustahkamlash, kooperatsiya madaniyatini rivojlantirish zarur. Fermer xo'jaliklari, qayta ishlovchilar, logistika xizmatlari va savdo vakillari o'rtasidagi koordinatsiyani kuchaytirish orqali umumiy iqtisodiy manfaatlarni uyg'unlashtirish va mahsulot zanjirining har bir bo'g'inida barqarorlikka erishish mumkin.

Bundan tashqari, agroklastlar faoliyatini monitoring qilish, ularning samaradorligini baholash uchun aniq indikatorlar tizimini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu indikatorlar asosida resurslardan foydalanish, ishlab chiqarish hajmi, eksport darajasi, ish o'rinlarining yaratilishi va hududiy iqtisodiy o'sishdagi hissa kabi ko'rsatkichlar muntazam tahlil qilinishi lozim. Mazkur tahlillar asosida rivojlanish strategiyasiga tuzatishlar kiritish, muammolarni aniqlab, ularga tezkor javob berish imkoniyati vujudga keladi.

Shuningdek, marketing strategiyalarini takomillashtirish, ichki va tashqi bozorlarni chuqur tahlil qilish, agroklastlar mahsulotlarini brendlash va sertifikatlashtirish, ularni eksport talablariga moslashtirish orqali daromadlilikni oshirish mumkin. Ayniqsa, Buxoro viloyatining iqlimiy sharoitiga mos noyob meva-sabzavot navlarini yetishtirish va ularni ekologik toza mahsulot sifatida xorijiy bozorga chiqarish uchun strategik rejalashtirish zarur. Bu borada e-commerce platformalar, raqamli savdo tizimlari va xalqaro yarmarkalarda ishtirok etish agroklastlarning bozor imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, agroklastlar tizimining hozirgi holati hali to'liq shakllanmagan bosqichda bo'lsa-da, mavjud resurslar, hududiy salohiyat va davlat tomonidan yaratilayotgan sharoitlar tizimning samarali ishlashi uchun asos bo'lib xizmat qilmoqda. Asosiysi, agroklastlarni rivojlantirish faqat iqtisodiy masala emas, balki ijtimoiy barqarorlik, hududiy rivojlanish va oziq-ovqat xavfsizligi bilan bevosita bog'liq strategik yo'nalishdir. Shu sababli, klasterlashtirish jarayonini har tomonlama chuqur tahlil qilish, ularning amaliy faoliyatida muvozanatni ta'minlash va davlat-xususiy sheriklik asosida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish orqali Buxoro viloyatida zamonaviy, raqobatbardosh va eksportbop agroklastlar tizimini shakllantirish mumkin bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Buxoro viloyatida agroklastlar tizimini rivojlantirish borasidagi olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu yondashuv nafaqat qishloq xo'jaligi tarmoqlarining samaradorligini oshiradi, balki mintaqaviy iqtisodiyotni diversifikatsiyalash, aholini barqaror ish o'rinlari bilan ta'minlash, eksport salohiyatini kengaytirish va ijtimoiy infratuzilmani mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida mavjud klasterlarning faoliyati, ularning iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri, resurslardan foydalanish darajasi hamda kooperatsion aloqalar samaradorligi o'rganildi va bu asosda tizimli rivojlanishga to'sqinlik qilayotgan muammolar ham aniqlab chiqildi. Shu boisdan, agroklastlarning iqtisodiy va institutsional samaradorligini yanada oshirish uchun, eng avvalo, mahalliy sharoitlarga mos innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ilmiy-tadqiqot tashkilotlari bilan integratsiyani kuchaytirish, ta'minot va realizatsiya zanjirlarining raqamlashtirilgan boshqaruvini yo'lga qo'yish lozim.

Bundan tashqari, agroklastlarda faoliyat yurituvchi kichik va o'rta biznes subyektlariga nisbatan soliq va kredit siyosatini yanada moslashuvchan shakllantirish, suv resurslaridan samarali foydalanish va ekologik xavfsizlik mezonlarini kuchaytirish orqali ham tizimning barqarorligini ta'minlash mumkin. Hududiy darajadagi boshqaruv organlari klasterlar faoliyatini muvofiqlashtirishda faollikni oshirib, ularni rivojlantirish strategiyalarini aniq indikatorlar asosida belgilashi, monitoring va baholash tizimini shakllantirishi zarur. Buxoro viloyatining agroiqtisodiy salohiyatidan to'liq foydalanish uchun ushbu takliflar asosida klasterlashuvning ilg'or modelini yaratish, uni bosqichma-bosqich amalga oshirish va doimiy tahlil asosida takomillashtirib borish soha taraqqiyotining muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. N. Ibragimov, S. Shodmonov. Klaster tizimi: nazariya va amaliyot. – T.: Iqtisodiyot, 2019. – 216 b.
2. A.G. Yusupov. Qishloq xo'jaligida klaster tizimining rivojlanish yo'nalishlari. – T.: Fan, 2021. – 184 b.
3. V.U. Abdullayev. Mintaqaviy iqtisodiyot. – T.: Iqtisodiyot, 2018. – 320 b.
4. M. Porter. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990. – 855 p.
5. T. Steiner. Clusters and Regional Development: Critical Reflections and Explorations. – London: Routledge, 2006. – 288 p.
6. OECD. Innovation and Modernising the Rural Economy. – Paris: OECD Publishing, 2009. – 192 p.
7. FAO. Agricultural Clusters: Practical Guide. – Rome: FAO Publishing, 2020. – 146 p.

8. E. Bergman, E. Feser. Industrial and Regional Clusters: Concepts and Comparative Applications. – West Virginia University, 2001. – 96 p.
9. <https://www.agro.uz/svodnaya-spravka-po-buharskoy-oblasti/>
10. Samatovich, Ruziyev Sobirjon; „Importance of Marketing in Tourism and Hotel Industry,"International Journal of Business, Technology and Organizational Behavior (IJTOB)",2,1,79-84,2021,Garuda Prestasi Nusantara Consulting Jl. Anggaran No. 50 Kelurahan/Kecamatan ...
11. Ruziev, Sobirjon Samatovich; „The Importance of Marketing Research in Increasing Revenue in Tourism and Hospitality Business,European Journal of Innovation in Nonformal Education (EJINE) ISSN: 2795-8612,2,6,68-72,2022,Innovatus Publishing Co. All rights reserved. © 2022
12. Ruziev, Sobirjon Samatovich; „Analysis of the marketing environment and communication in tourism business,ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal,11,5,370-375,2021,South Asian Academic Research Journals
13. Ruziev, Sobirjon Samatovich; „The Importance of Management Strategies in Tourism Enterprises,American Journal of Social and Humanitarian Research,3,11,202-206,2022,
14. Samatovich, Ruziev Sobirjon; Kudratovna, Fayzieva Sayyora; Atoevna, Toirova Sarvinoz; „Formation of management mechanism competitiveness of restaurant enterprises,American Journal of Economics and Business Management,4,3,72-83,2021,
15. Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/10.32479/ijee.1619>; „Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/10.32479/ijee.1619>,"Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/10.32479/ijee.1619>,"Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H. ..."
16. Fayzieva, Sayyora; Ruziyev, Sobirjon; Baratova, Manzurahon; „STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMIC TOURISM IN UZBEKISTAN,Modern Science and Research,4,3,419-426,2025,

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>